Education and Ethics in Nursing
Educ Ethics Nurs 2026;15(1):195-205
https://ethic.jums.ac.ir

Qualitative Studies

The Role of Educational Factors and School Climate in the Happiness and Subjective Well-being of Male and Female High School Students in Ahvaz

Zeynab Jalali[1], Bahman Dashtbozorgi*[2], Hosein Komeili Sani[2], Saeed Ghanbari[3]

Received: 2025.06.26 Revised: 2026.07.30 Accepted: 2026.10.21

1. Student Research Committee, Ahvaz Jundishapur University of Medical Sciences, Ahvaz, Iran
2. Nursing Care Research Center in Chronic Diseases, Ahvaz Jundishapur University of Medical Sciences, Ahvaz, Iran
3. Department of Biostatistics and Epidemiology, School of Health, Ahvaz Jundishapur University of Medical Sciences, Ahvaz, Iran

DOI: 10.22034/ethic.2026.2064194.1175

Abstract:

Introduction: Psychiatric nurses play a significant professional role in ensuring the mental health of the community. Happiness and subjective well-being play a crucial role in educational planning, enhancing the quality of academic life, and preventing psychological harm among students. This study was conducted to compare the factors influencing the happiness and subjective well-being of male and female high school students in Ahvaz.

Methods and Martials: The present study was a descriptive-analytical study conducted during the 2023–2024 academic year involving male and female students in the second stage of high school in Ahvaz. From the study population, 126 students (63 girls and 63 boys) were selected using cluster and stratified sampling methods with random allocation. Data were collected using the "Factors Affecting Student Happiness" questionnaire (Abbasi, 2004) and the Student Subjective Well-being Questionnaire (SSWQ) by Renshaw et al. The data were analyzed using SPSS software (version 23), employing descriptive statistics and an independent t-test to compare the means between the two groups.

Results: The results indicated differences between male and female regarding factors influencing happiness, specifically in the areas of curriculum content (P=0.007), school organizational climate (P=0.033), and school facilities (P=0.033). Regarding factors affecting subjective well-being, differences were observed between male and female in the dimensions of school connectedness (P=0.003) and enjoyment of learning (P=0.006), as well as in overall subjective well-being (P=0.027). Furthermore, a statistically significant difference was found between the public and non-public schools regarding the overall impact of factors influencing student happiness (P=0.0001).

Conclusion: The results of the present study indicate that there is no difference between male and female high school students regarding the overall impact of factors influencing happiness at school. However, given that factors such as curriculum content, organizational climate, and school facilities have a lesser impact on the happiness of girls and considering that factors like school connectedness and the enjoyment of learning contribute more to the subjective well-being of males than females, it is essential to pay special attention to the educational environment and implement reforms to the current situation.

Keywords: Student, Happiness, Subjective Well-Being, Schools, Gender

* Corresponding author Email: bahnurse@ajums.ac.ir

©2026 The Author(s); Published by Jahrom University of Medical Sciences. This is an open-access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International (CC BY-NC 4.0) license (https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/deed.en), which permits non-commercial use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original work is properly cited.

آموزش و اخلاق در پرستاری
دوره پانزدهم، شماره یک، بهار ۱۴۰۵، صفحات: ۲۰۵-۱۹۵
https://ethic.jums.ac.ir

مطالعات کیفی

نقش عوامل آموزشی و جوّ مدرسه در شادمانی و بهزیستی ذهنی دانش‌آموزان دختر و پسر دبیرستانی اهواز

زینب جلالی[۱]، بهمن دشت بزرگی*[۲]، حسین کمیلی ثانی[۲]، سعید قنبری[۳]

۱- کمیته تحقیقات دانشجویی، دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز، اهواز، ایران
۲- مرکز تحقیقات مراقبت پرستاری در بیماریهای مزمن، دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز، اهواز، ایران
۳-گروه آمار زیستی و اپیدمیولوژی، دانشکده بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز، اهواز، ایران

DOI: 10.22034/ethic.2026.2064194.1175

چکیده:

مقدمه: روان‌پرستاران، از نظر حرفه‌ای نقش مهمی در تأمین سلامت روان جامعه ایفا می‌کنند. شادمانی و بهزیستی ذهنی نیز در برنامه‌ریزی آموزشی، ارتقای کیفیت زندگی تحصیلی و پیشگیری از آسیب‌های روان‌شناختی دانش‌آموزان نقش مهمی دارند. پژوهش حاضر با هدف مقایسهٔ عوامل مؤثر بر شادمانی و بهزیستی ذهنی دانش‌آموزان دختر و پسر دبیرستانی شهر اهواز انجام شد.

روش‌کار: پژوهش حاضر، از نوع توصیفی ـ تحلیلی بود که بر روی دانش‌آموزان دختر و پسر دورهٔ دوم متوسطهٔ شهر اهواز (۱۴۰۳-۱۴۰۲) انجام شد. از میان جامعهٔ پژوهش، ۱۲۸ دانش‌آموز شامل ۶۴ دختر و ۶۴ پسر، با استفاده از روش نمونه‌گیری خوشه‌ای ـ طبقه‌ای و تخصیص تصادفی انتخاب شدند. داده‌ها با استفاده از پرسشنامهٔ عوامل مؤثر بر شادمانی دانش‌آموزان (عباسی، ۱۳۸۳) و پرسشنامهٔ بهزیستی ذهنی دانش‌آموزان (SSWQ) رنشاو و همکاران گردآوری شدند؛ سپس داده‌ها با استفاده از آمار توصیفی و آزمون تی مستقل، به‌منظور مقایسهٔ میانگین دو گروه، در نرم‌افزار SPSS نسخهٔ ۲۳ تحلیل شدند.

یافته‌ها: نتایج نشان داد که بین دختران و پسران از نظر سه عامل مؤثر بر شادمانی، شامل محتوای درسی (P = ۰/۰۰۷)، جوّ سازمانی مدرسه (P=۰/۰۳۳) و امکانات آموزشگاهی (P = ۰/۰۳۳)، تفاوت معنادار آماری وجود داشت؛ همچنین در زمینهٔ بهزیستی ذهنی، بین دو گروه از نظر بُعد ارتباط با مدرسه (P = ۰/۰۰۳)، لذّت از یادگیری (P = ۰/۰۰۶) و بهزیستی ذهنی کلی (P = ۰/۰۲۷) تفاوت معنادار آماری مشاهده شد. افزون بر این، تأثیر کلی عوامل مؤثر بر شادمانی دانش‌آموزان در مدارس دولتی و غیردولتی تفاوت معناداری داشت (P = ۰/۰۰۰۱).

نتیجه‌گیری: نتایج پژوهش حاضر، بیانگر آن است که از نظر تأثیر کلی عوامل مؤثر بر شادمانی در مدرسه میان دختران و پسران دانش‌آموز دبیرستانی تفاوتی وجود نداشت؛ اما به واسطه تأثیر کمتر عواملی مانند محتوای درسی، جوّ سازمانی و امکانات آموزشگاهی بر شادمانی دختران و همچنین با توجه به تأثیر عواملی مانند ارتباط با مدرسه و لذّت از یادگیری در افزایش بهزیستی ذهنی پسران نسبت به دختران دانش‌آموز، توجه ویژه به شرایط آموزشی مدارس و انجام اصلاحاتی در وضع موجود ضروری است.

واژگان کلیدی: دانش‌آموز، شادمانی، بهزیستی ذهنی، مدارس، جنسیّت

* نویسنده مسئول، نشانی: مرکز تحقیقات مراقبت پرستاری در بیماریهای مزمن، دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز، اهواز، ایران.
تلفن تماس: ۰۹۱۶۳۱۳۴۹۸۱ پست الکترونیک:bahnurse@ajums.ac.ir

تاریخ دریافت: ۱۴۰۴/۰۴/۰۵ تاریخ بازنگری: ۱۴۰۵/۰۵/۰۸ تاریخ پذیرش:۱۴۰۵/۰۷/۲۹

مقدمه

دوران نوجوانی مرحله‌ای حساس در رشد انسان است که با تغییرات متعدد جسمی، شناختی، هیجانی و اجتماعی همراه است(۱). در این دوره، نوجوانان در پی کسب استقلال روانی و اجتماعی هستند؛ روابط آنان با همسالان گسترش می‌یابد و نیاز به تأیید اجتماعی و برقراری ارتباط مؤثر با دیگران افزایش پیدا می‌کند(۳-۲). مدرسه، به‌عنوان محیطی که نوجوانان بخش عمده‌ای از زمان خود را در آن سپری می‌کنند، نقش مهمی در شکل‌گیری شادمانی و بهزیستی ذهنی آنان دارد(۵-۴). تعاملات مثبت با معلمان، مشارکت در فعالیّت‌های کلاسی و مدرسه‌ای، برخورداری از محیط آموزشی سالم و حمایتگر و بهره‌مندی از محتوای درسی معنادار، از جمله عواملی هستند که می‌توانند این ابعاد روان‌شناختی را تقویت یا تضعیف کنند(۶-۸). شادمانی و بهزیستی ذهنی، به‌عنوان دو مؤلفهٔ مهم سلامت روان، در رشد فردی، اجتماعی و تحصیلی نوجوانان نقش بسزایی دارند.

در دهه‌های اخیر، رویکردهای مرتبط با سلامت روان از تمرکز صرف بر بیماری‌ها فاصله گرفته و توجه بیشتری به ابعاد مثبت روان‌شناختی، از جمله رضایت از زندگی، عواطف مثبت، امید و شکوفایی داشته‌اند. این تحول، به‌ویژه در چهارچوب روان‌شناسی مثبت‌نگر، نمود یافته است؛ رویکردی که به‌جای تمرکز انحصاری بر آسیب‌ها و اختلالات، بر توانمندی‌ها و تجربه‌های مثبت انسانی تأکید می‌کند(۱۱-۹). از این دیدگاه، شادمانی و بهزیستی ذهنی نه‌تنها از شاخص‌های سلامت فردی هستند؛ بلکه می‌توانند زمینه‌ساز موفقیّت تحصیلی، شکل‌گیری روابط اجتماعی سالم و رشد هویّت مثبت در نوجوانان باشند(۶-۴). در همین راستا، نتایج مطالعهٔ صالحی و عابدینی بلترک نشان داد که بین شادمانی دانش‌آموزان و پیشرفت تحصیلی آنان رابطهٔ معناداری وجود دارد(۱۲).

شادمانی، به‌عنوان یکی از مؤلفه‌های مهم بهزیستی ذهنی، از دیرباز مورد توجه روان‌شناسان، جامعه‌شناسان و متخصصان تعلیم‌وتربیت بوده است. این مفهوم را می‌توان با تجربهٔ عواطف مثبت، رضایت از زندگی و احساس معنا در زندگی مرتبط دانست (۸-۷). شادی همچنین تجربه‌ای درونی از حالت ذهنی مثبت است که امکان دارد در فرهنگ‌ها و افراد مختلف، جلوه‌های متفاوتی داشته باشد(۱۳). شواهد پژوهشی نشان دادند که شادمانی می‌تواند با تقویت توانمندی‌های شناختی، بهبود روابط اجتماعی و افزایش احساس امنیت روانی ارتباط داشته باشد و در دستیابی به موفقیّت تحصیلی و رضایت از زندگی نقش ایفا کند(۸، ۱۱، ۱۴). ویژگی‌های شخصیّتی، عزت‌نفس، باورهای مذهبی، سرمایهٔ اجتماعی، وضعیت اقتصادی، نوع مدرسه و میزان مشارکت در فعالیّت‌های اوقات فراغت نیز از جمله عواملی هستند که ممکن است در شکل‌گیری یا کاهش شادمانی مؤثر باشند(۱۹-۱۵).

از سوی دیگر، بهزیستی ذهنی مفهومی چندبُعدی است که ابعاد عاطفی و شناختی زندگی فرد را دربرمی‌گیرد. در محیط مدرسه، مؤلفه‌هایی مانند احساس تعلق به مدرسه، لذّت از یادگیری و کیفیت ارتباط با مدرسه، می‌توانند در ارزیابی بهزیستی ذهنی دانش‌آموزان اهمیّت داشته باشند(۹، ۲۰). رضایت از زندگی نیز ارزیابی ذهنی و فردی هر شخص از کیفیت زندگی خویش است و یکی از مؤلفه‌های اساسی بهزیستی ذهنی به شمار می‌رود(۲۱). این مؤلفه‌ها با انگیزش تحصیلی، احساس کفایت، پیشرفت تحصیلی و کیفیت تعاملات بین‌فردی ارتباط دارند. در این میان، تفاوت‌های جنسیّتی در تجربهٔ شادمانی و بهزیستی ذهنی نیز از موضوعات مورد توجه پژوهشگران است و بررسی آن می‌تواند به شناخت بهتر نیازهای دانش‌آموزان و طراحی برنامه‌های آموزشی متناسب با شرایط آنان کمک کند.

نتایج مطالعهٔ نادری و همکاران نشان داد که سطح شادمانی در دختران و پسران دانش‌آموز دورهٔ متوسطه یکسان نیست(۲۲). برخی پژوهش‌ها نیز نشان دادند که پسران در مقایسه با دختران، شادمانی بیشتری گزارش می‌کنند؛ درحالی‌که دختران ممکن است عواطف منفی بیشتری را تجربه کنند؛ هرچند رضایت کلی از زندگی در دو گروه مشابه باشد(۲۳- ۲۲). در همین راستا، نتایج بررسی عیدی فراش و همکاران نشان داد که میزان شادمانی در دانش‌آموزان پسر، به‌طور معناداری بیشتر از دانش‌آموزان دختر بود(۱۸)؛ اما یافته‌های صالحی و عابدینی بلترک حاکی از نبود رابطهٔ معنادار بین شادمانی دانش‌آموزان و جنسیّت آنان بود(۱۲). این تفاوت در یافته‌ها نشان داد که رابطهٔ جنسیت و شادمانی نیازمند بررسی بیشتر در جمعیّت‌های دانش‌آموزی مختلف است.

در زمینهٔ عوامل مؤثر بر شادمانی در محیط مدرسه، نتایج پژوهش دشتی و همکاران نشان داد که از دیدگاه دانش‌آموزان، امکانات آموزشگاهی، جوّ سازمانی مدرسه، محتوای درسی و مشارکت در فعالیّت‌های کلاسی، به‌ترتیب در ایجاد نشاط و شادابی دانش‌آموزان مؤثر هستند(۱۶). میزان شادمانی نیز ممکن است با توجه به ویژگی‌های فردی، مراحل زندگی و شرایط محیطی متفاوت باشد. با وجود اهمیّت این موضوع در دورهٔ نوجوانی (سنین ۱۲ تا ۱۸ سال)، شناخت عوامل مؤثر بر شادمانی در این مرحله همچنان به پژوهش‌های بیشتری نیاز دارد. در همین زمینه، ارتباط مثبت و معناداری میان ویژگی‌های شخصیّتی و میزان رضایت از زندگی و شادمانی نوجوانان گزارش شده است(۲۴)؛ همچنین نوع مدرسه، از جمله دولتی، غیردولتی و مدارس استعدادهای درخشان، ممکن است با تفاوت در تجربهٔ شادمانی دانش‌آموزان همراه باشد؛

تفاوت‌هایی که می‌توانند با عواملی مانند سطح رقابت تحصیلی، دسترسی به امکانات آموزشی و فضای روانی حاکم بر مدرسه مرتبط باشند(۱۸). با توجه به اهمیّت شادمانی و بهزیستی ذهنی در سلامت روان و عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان و نیز تفاوت نتایج پژوهش‌های پیشین، بررسی هم‌زمان عوامل مؤثر بر شادمانی و ابعاد بهزیستی ذهنی در دانش‌آموزان دختر و پسر ضروری به نظر می‌رسد؛ ازاین‌رو، پژوهش حاضر با هدف مقایسهٔ عوامل مؤثر بر شادمانی و بهزیستی ذهنی دانش‌آموزان دختر و پسر دورهٔ دوم متوسطهٔ شهر اهواز انجام شد.

با توجه به اهمیّت شادمانی و بهزیستی ذهنی در سلامت روان، روابط اجتماعی و فرایند آموزش‌وپرورش، بررسی این مفاهیم در میان دانش‌آموزان از اهمیّت ویژه‌ای برخوردار است. ازآنجاکه برخی پژوهش‌ها تفاوت‌هایی را در میزان شادمانی و بهزیستی ذهنی دانش‌آموزان دختر و پسر گزارش کرده‌اند، شناخت عوامل مؤثر بر این دو مؤلفه می‌تواند به شناسایی عوامل تسهیل‌کننده یا بازدارندهٔ سلامت روان و موفقیّت تحصیلی آنان کمک کند؛ همچنین با توجه به اهمیّت روزافزون سلامت روان دانش‌آموزان در نظام آموزشی و نقش روان‌پرستاران در ارتقای سلامت روان و اجرای مداخلات روانی- اجتماعی، بررسی این عوامل ضرورت دارد؛ بنابراین پژوهش حاضر با هدف مقایسهٔ عوامل مؤثر بر شادمانی و بهزیستی ذهنی دانش‌آموزان دختر و پسر دورهٔ دوم متوسطهٔ شهر اهواز (۱۴۰۲) انجام شد.

روش‌کار

پژوهش حاضر مطالعه‌ای توصیفی ـ تحلیلی از نوع مقطعی بود که با هدف مقایسهٔ عوامل مؤثر بر شادمانی و بهزیستی ذهنی دانش‌آموزان دختر و پسر دورهٔ دوم متوسطهٔ شهر اهواز (۱۴۰۳-۱۴۰۲) انجام شد. جامعهٔ آماری پژوهش شامل تمامی دانش‌آموزان دختر و پسر دورهٔ دوم متوسطه بود که در زمان اجرای پژوهش، در مدارس شهر اهواز به تحصیل اشتغال داشتند. بر اساس آمار ارائه‌شده، جمعیّت دانش‌آموزی اهواز در سال تحصیلی ۱۴۰۳-۱۴۰۲ بالغ بر ۲۹۰ هزار نفر بود که ۵۲۲۰۰ نفر از آنان را دانش‌آموزان دورهٔ دوم متوسطه تشکیل دادند. با استناد به مطالعهٔ سادات و واحدی (۲۵) و با استفاده از نرم‌افزارMedCalc ، حجم نمونه با توان آزمون ۹۰ درصد و سطح خطای ۵ درصد، بر اساس تفاوت میانگین‌ها، ۱۲۸ نفر تعیین شد. نمونه شامل ۶۴ دانش‌آموز دختر و ۶۴ دانش‌آموز پسر بود. محاسبهٔ حجم نمونه با استفاده از فرمول زیر انجام شد:

$$Z\,1-\frac{\alpha}{2}=1.96 \qquad Z\,1-\beta=1.645$$
$$SD1=2.71 \qquad SD2=2.11$$
$$\mu1=10.81 \qquad \mu1=12.22$$

نمونه‌گیری به روش خوشه‌ای چندمرحله‌ای انجام شد. ابتدا، چهار ناحیهٔ آموزش‌وپرورش شهر اهواز، به‌عنوان خوشه‌های اولیه مورد توجه قرار گرفتند؛ سپس از هر ناحیه، چهار مدرسه شامل یک مدرسهٔ دولتی و یک مدرسهٔ غیردولتی دخترانه و یک مدرسهٔ دولتی و یک مدرسهٔ غیردولتی پسرانه، با استفاده از نرم‌افزار تولید اعداد تصادفی و از میان فهرست مدارس انتخاب شدند. در مجموع، ۱۶ مدرسه در پژوهش شرکت کردند. از هر مدرسه نیز هشت دانش‌آموز با روش نمونه‌گیری تصادفی ساده و با استفاده از نرم‌افزار تولید اعداد تصادفی، از میان فهرست دانش‌آموزان انتخاب شدند. پیش از تکمیل پرسشنامه‌ها، پژوهشگر نحوهٔ پاسخگویی به گویه‌ها و اهمیّت تکمیل دقیق آن‌ها را برای دانش‌آموزان توضیح داد. پس از جمع‌آوری پرسشنامه‌ها، پژوهشگر پاسخ‌ها را بررسی کرد و در صورت ناقص بودن پاسخ‌ها، از دانش‌آموزان خواسته شد موارد بی‌پاسخ را تکمیل کنند. پرسشنامه‌هایی که همچنان ناقص باقی ماندند، از تحلیل پژوهش کنار گذاشته شدند. داده‌ها با استفاده از ابزارهای زیر گردآوری شدند:

۱. فرم اطلاعات جمعیّت‌شناختی: این فرم شامل اطلاعات مربوط به سن، جنسیّت، ناحیهٔ آموزش‌وپرورش و نام مدرسه بود.

۲. پرسشنامهٔ عوامل مؤثر بر شادمانی دانش‌آموزان: این پرسشنامه را عباسی (۱۳۸۳)، در قالب پایان‌نامه‌ای در حوزهٔ روان‌شناسی و بر اساس نظریهٔ مدرسهٔ شاداب طراحی کرد. ابزار مذکور تأثیر شش عامل را بر شادابی دانش‌آموزان ارزیابی می‌کند و شامل ۴۰ گویه در شش مؤلفه است: تعامل معلم، مشارکت در فعالیّت‌های مدرسه، روش تدریس، محتوای درسی، جوّ سازمانی و امکانات آموزشی. گویه‌ها بر اساس طیف پنج‌درجه‌ای لیکرت، از «خیلی کم» (۱) تا «خیلی زیاد» (۵)، نمره‌گذاری می‌شوند. مجموع نمرات بین ۴۰ تا ۲۰۰ متغیّر است. بر اساس شیوهٔ نمره‌گذاری گزارش‌شده، نمرات ۴۰ تا ۸۰ نشان‌دهندهٔ تأثیر کم، نمرات ۸۱ تا ۱۲۰ نشان‌دهندهٔ تأثیر متوسط و نمرات ۱۲۱ تا ۲۰۰ نیز نشان‌دهندهٔ تأثیر زیاد عوامل مؤثر بر شادمانی هستند. در پژوهش عباسی (۱۳۸۳) برای بررسی روایی صوری و محتوایی پرسشنامه، از نظر استادان صاحب‌نظر بهره گرفتند؛ همچنین پایایی پرسشنامه و شش مؤلفهٔ آن با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ بررسی شد و مقادیر بالاتر از۷۰ درصد به‌دست آمد که نشان‌دهندهٔ پایایی قابل‌قبول ابزار بود(۲۶).

۳. پرسشنامهٔ بهزیستی ذهنی مدرسه‌ای (SSWQ): این پرسشنامه را رنشاو و همکاران (۲۰۱۴) بر اساس اصول نظری کلارک و واتسون، با هدف سنجش بهزیستی ذهنی دانش‌آموزان در محیط مدرسه تدوین و گسترش دادند. این ابزار ۱۶ گویه دارد و بهزیستی ذهنی را در چهار بُعد ارتباط با مدرسه، لذّت از

یادگیری، اهداف آموزشی و کارآمدی تحصیلی می‌سنجد. گویه‌ها بر اساس طیف چهاردرجه‌ای لیکرت، از «هرگز» (۱) تا «همیشه» (۴) نمره‌گذاری شدند. دامنهٔ نمرات کل پرسشنامه بین ۱۶ تا ۶۴ بود و نمرهٔ بالاتر، بهزیستی ذهنی بیشتر دانش‌آموز را نشان داد. اکبری و همکاران (۱۳۹۵) پایایی این مقیاس را با استفاده از روش همسانی درونی و ضریب آلفای کرونباخ بررسی کردند. ضریب آلفای کرونباخ برای کل ابزار ۸۷ درصد و برای خرده‌مقیاس‌های ارتباط با مدرسه ۶۹ درصد، لذّت از یادگیری ۸۵ درصد، اهداف آموزشی ۷۳ درصد و کارآمدی تحصیلی ۷۸ درصد گزارش شد (۲۷).

روش تجزیه‌وتحلیل داده‌ها

داده‌ها با استفاده از شاخص‌های آمار توصیفی شامل میانگین، انحراف معیار، فراوانی و درصد فراوانی توصیف شدند. برای مقایسهٔ متغیّرهای کمی بین دو گروه مستقل، آزمون تی مستقل و برای بررسی ارتباط بین متغیّرهای طبقه‌ای، آزمون کای‌دو به کار رفت. نرمال بودن توزیع داده‌ها با آزمون کولموگروف ـ اسمیرنوف بررسی شد. تمامی تحلیل‌ها با نرم‌افزار SPSS نسخهٔ ۲۳ انجام گرفت و سطح معناداری آماری ۵ درصد در نظر گرفته شد.

یافته‌ها

نتایج پژوهش حاضر، مطابق با جدول ۱، نشان داد که در میان دانش‌آموزان پسر، بیشترین درصد فراوانی سنی به دانش‌آموزان ۱۷ساله (۳۹/۰۶ درصد) و کم‌ترین درصد به دانش‌آموزان ۱۵ساله (۶/۲۵ درصد) اختصاص داشت. در میان دانش‌آموزان دختر نیز بیشترین درصد فراوانی مربوط به سن ۱۷ سال (۴۵/۳۱ درصد) و کم‌ترین درصد مربوط به سنین ۱۵ و ۱۸ سال (۶/۲۵ درصد) بود. نتایج آزمون تی مستقل نشان داد که میانگین سن دانش‌آموزان دختر و پسر تفاوت معناداری نداشت(P= ۰/۲۴۵).

جدول ۱. توزیع فراوانی و درصد سن دانش‌آموزان مورد مطالعه به تفکیک جنسیّت

جنسیّت / سن	پسر		دختر		P-value
	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	
۱۵ سال	۴	۶/۲۵	۴	۶/۲۵	
۱۶ سال	۲۴	۳۷/۵	۲۷	۴۲/۱۹	
۱۷ سال	۲۵	۳۹/۰۶	۲۹	۴۵/۳۱	
۱۸ سال	۱۱	۱۷/۱۹	۴	۶/۲۵	
کل	۶۴	۱۰۰	۶۴	۱۰۰	
میانگین	۱۶/۶۷		۱۶/۵۲		۰/۲۴۵*
انحراف معیار	۰/۸۲۶		۰/۶۹۳		

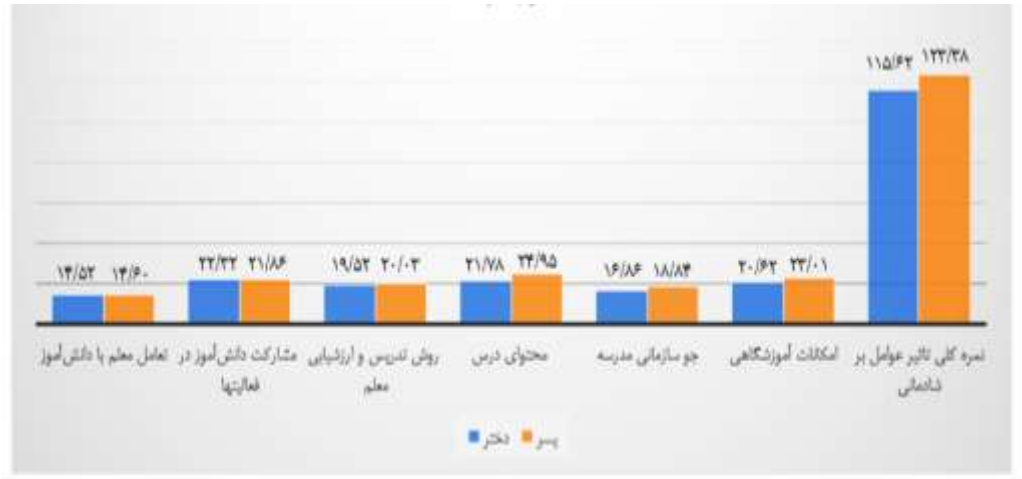
* آزمون تی

در مقایسهٔ تاثیر عوامل مؤثر بر شادمانی دانش‌آموزان دختر و پسر، نتایج جدول شمارهٔ ۲ نشان داد که در تعامل معلم با دانش‌آموزان (P= ۰/۸۶۴)، مشارکت دانش‌آموزان در فعالیّت‌های کلاس و مدرسه (P = ۰/۴۷۶)، روش‌های تدریس و ارزشیابی معلم (P =۰/۴۹۵) و نمرهٔ کلی عوامل مؤثر بر شادمانی دانش‌آموزان (P = ۰/۰۹۹) تفاوت معناداری بین دو گروه وجود نداشت؛ اما در مؤلفه‌های محتوای درسی (P = ۰/۰۰۷)، جوّ سازمانی مدرسه (P = ۰/۰۳۳) و امکانات آموزشگاهی (P = ۰/۰۳۳) تفاوت آماری معناداری بین دانش‌آموزان دختر و پسر مشاهده شد؛ به‌گونه‌ای که تأثیر این عوامل بر شادمانی دانش‌آموزان پسر بیشتر بود؛ همچنین نتایج آزمون تی مستقل، اندازهٔ اثر و فاصلهٔ اطمینان گزارش‌شده در جدول ۲، نبود تفاوت معنادار در نمرهٔ کل عوامل مؤثر بر شادمانی دو گروه را تأیید کرد.

جدول ۲. میانگین و انحراف معیار میزان تأثیر عوامل مؤثر بر شادمانی دانش‌آموزان بر حسب جنسیّت

متغیّر	کل دانش‌آموزان		جنسیّت				P_value *
			دانش‌آموزان پسر		دانش‌آموزان دختر		
	میانگین	انحراف معیار	میانگین	انحراف معیار	میانگین	انحراف معیار	
تعامل معلم با دانش آموزان	۱۴/۵۶	۴/۳۲	۱۴/۶۰	۴/۳۲	۱۴/۵۲	۴/۳۶	۰/۸۶۴
مشارکت دانش آموزان در فعالیّت‌های کلاس و مدرسه	۲۲/۰۹	۵/۰۹	۲۱/۸۶	۴/۴۸	۲۲/۳۲	۵/۶۶	۰/۴۷۶
روش‌های تدریس و ارزشیابی معلم	۱۹/۷۸	۳/۵۶	۲۰/۰۳	۳/۳۰	۱۹/۵۲	۳/۸۲	۰/۴۹۵
محتوای درس	۲۳/۳۷	۶/۴۸	۲۴/۹۵	۵/۸۲	۲۱/۷۸	۶/۷۶	۰/۰۰۷
جوّ سازمانی مدرسه	۱۷/۸۵	۴/۸۵	۱۸/۸۴	۴/۲۱	۱۶/۸۶	۵/۲۷	۰/۰۳۳
امکانات آموزشگاهی	۲۱/۸۶	۷/۱۶	۲۳/۱۰	۶/۲۴	۲۰/۶۲	۷/۸۲	۰/۰۳۳
نمرهٔ کلی تأثیر عوامل مؤثر بر شادمانی دانش آموزان	۱۱۹/۵۰	۲۶/۳۹۲	۱۲۳/۳۸	۲۴/۷۷	۱۱۵/۶۲	۲۷/۵۷	۰/۰۹۹
	اندازهٔ اثر (ES)		۹۵ ٪ فاصلهٔ اطمینان				
			پایین	بالا			
		۰/۲۹۶	- ۰/۰۵۶	۰/۶۴۷			

* آزمون تی

نمودار ۱: مقایسه میانگین نمره تأثیر عوامل مؤثر بر شادمانی در دانش‌آموزان دختر و پسر

در مقایسهٔ ابعاد بهزیستی ذهنی دانش‌آموزان، نتایج جدول ۳، نشان داد که در ابعاد اهداف آموزشی (P=۰,۵۲۲) و کارآمدی تحصیلی (P = ۰/۳۱۹) تفاوت معناداری بین دانش‌آموزان دختر و پسر وجود نداشت. در مقابل، در ابعاد ارتباط با مدرسه (P=۰/۰۰۳)، لذّت از یادگیری(P = ۰/۰۰۶) و نمرهٔ کل بهزیستی ذهنی (P =۰/۰۲۷) تفاوت آماری معناداری بین دو گروه مشاهده شد؛ به‌طوری‌که دانش‌آموزان پسر در این ابعاد و در بهزیستی ذهنی کلی، نمرات بالاتری نسبت به دانش‌آموزان دختر کسب کردند؛ همچنین نتایج آزمون تی مستقل، اندازهٔ اثر و فاصلهٔ اطمینان گزارش‌شده در جدول ۳، وجود تفاوت معنادار در نمرهٔ کل بهزیستی ذهنی دو گروه را تأیید کرد.

جدول ۳ . میانگین و انحراف معیار نمرهٔ عوامل مؤثر بر بهزیستی ذهنی دانش آموزان به تفکیک جنسیّت

متغیّر	کل دانش‌آموزان		جنسیّت				P_value *
			دانش‌آموزان پسر		دانش‌آموزان دختر		
	میانگین	انحراف معیار	میانگین	انحراف معیار	میانگین	انحراف معیار	
ارتباط با مدرسه	۹/۶۶	۳/۴۱	۱۰/۵۷	۳/۵۷	۸/۷۵	۳/۰۰	۰/۰۰۳
لذّت از یادگیری	۱۰/۲۰	۳/۳۹	۱۱/۰۸	۲/۹۵	۹/۳۲	۳/۵۹	۰/۰۰۶
اهداف آموزشی دانش آموزان	۱۰/۳۲	۳/۲۰	۱۰/۶۵	۲/۹۶	۹/۹۸	۳/۴۲	۰/۵۲۲
کارآمدی تحصیلی	۱۲/۱۸	۲/۹۳	۱۲/۳۵	۳/۱۳	۱۲/۰۲	۲/۷۲	۰/۳۱۹
بهزیستی ذهنی کلی	۴۲/۳۶	۹/۹۵۹	۴۴/۶۵	۹/۴۷	۴۰/۰۶	۹/۹۷	۰/۰۲۷
اندازهٔ اثر (ES)			۹۵ ٪ فاصلهٔ اطمینان				
			پایین		بالا		
		۰/۴۷۲	۰/۱۱۷		۰/۸۲۵		

* آزمون تی

نمودار ۲: مقایسه میانگین نمره عوامل مؤثر بر بهزیستی ذهنی دانش‌آموزان دختر و پسر

نتایج جدول ۴، در مقایسهٔ عوامل مؤثر بر شادمانی و بهزیستی ذهنی دانش‌آموزان مدارس دولتی و غیردولتی، نشان داد که نمرهٔ کل عوامل مؤثر بر شادمانی در دو نوع مدرسه تفاوت معناداری داشت(P =۰/۰۰۰۱)؛ به‌طوری‌که تأثیر این عوامل در مدارس غیردولتی بیشتر بود. در مقابل، تفاوت نمرات بهزیستی ذهنی دانش‌آموزان مدارس دولتی و غیردولتی از نظر آماری معنادار نبود (P = ۰/۰۶۰).

جدول ٤. میانگین و انحراف معیار نمرات تأثیر کلی عوامل مؤثر بر شادمانی و بهزیستی ذهنی دانش‌آموزان بر اساس نوع مدرسه

متغیّر	نوع مدرسه				P_Value
	دولتی		غیر دولتی		
	میانگین	انحراف معیار	میانگین	انحراف معیار	
عوامل مؤثر بر شادمانی	۱۰۶/۰۶	۱۹/۶۹	۱۲۷/۴۹	۲۶/۷۲	۰/۰۰۰۱
بهزیستس ذهنی	۴۴/۳۶	۱۰/۰۴	۴۱/۱۶	۹/۷۷	۰/۰۶۰

بحث

نتایج پژوهش حاضر نشان داد که از نظر تأثیر تعامل معلم با دانش‌آموزان، مشارکت دانش‌آموزان در فعالیّت‌های کلاس و مدرسه، روش‌های تدریس و ارزشیابی معلم و نیز نمرهٔ کل عوامل مؤثر بر شادمانی، تفاوت معناداری بین دانش‌آموزان دختر و پسر وجود نداشت؛ اما در مقایسهٔ تأثیر محتوای درسی بر شادمانی، تفاوت معناداری بین دو گروه مشاهده شد. پژوهش عیدی‌فراش و همکاران نشان داد که تناسب محتوای درسی با نیازهای روان‌شناختی دانش‌آموزان، احساس لذّت و شادمانی آنان را در مدرسه افزایش می‌دهد؛ همچنین آنان گزارش کردند که دختران در ادراک مثبت از محتوای درسی برتری دارند(۲۳). یافته‌های پژوهش حاضر با این نتیجه همسو نیست. در تبیین این تفاوت می‌توان احتمال داد که محتوای درسی با علایق و انگیزه‌های دانش‌آموزان پسر تناسب بیشتری داشته یا شیوهٔ ارائهٔ درس‌ها احساس موفقیّت و شادی بیشتری در آنان ایجاد کرده باشد؛ همچنین تفاوت در سبک‌های یادگیری و علاقه‌مندی‌های تحصیلی دختران و پسران می‌تواند بر ادراک آنان از نقش محتوای درسی در شادمانی تأثیرگذار باشد. در مجموع، محتوای درسی به‌عنوان یکی از عوامل مهم آموزشی، نقش معناداری در تجربهٔ شادمانی دانش‌آموزان دارد و تأثیر آن در میان پسران، در مقایسه با دختران، برجسته‌تر است.

در مقایسهٔ تأثیر جوّ سازمانی مدرسه بر شادمانی نیز نتایج نشان داد که تأثیر این عامل بر دانش‌آموزان پسر بیشتر است. پژوهش عیدی‌فراش و همکاران نشان داد که جوّ عاطفی مثبت و حمایتگر مدرسه با افزایش احساس شادی و علاقه به درس و کاهش اضطراب تحصیلی دانش‌آموزان رابطهٔ مستقیم دارد(۲۳). در پژوهش واترز نیز بر این نکته تأکید شده است که جوّ مثبت مدرسه، هیجان‌های مثبت دانش‌آموزان را افزایش داد و زمینه را برای رشد عاطفی و تجربهٔ شادی بیشتر فراهم کرد(۲۸)؛ بنابراین جوّ مدرسه نقش مهمی در شکل‌گیری شادمانی دانش‌آموزان ایفا می‌کند و در پژوهش حاضر، تأثیر این عامل در میان پسران برجسته‌تر بوده است. در تبیین این نتیجه می‌توان احتمال داد که مدارس پسرانه در این پژوهش، جوّ تعاملی‌تر و بازتری داشته یا فرصت‌های بیشتری برای ابراز هیجان‌های مثبت در اختیار دانش‌آموزان قرار داده باشند. در مقابل، ممکن است مدارس دخترانه از ساختار محدودتر، قواعد رسمی‌تر یا فضای رقابتی‌تری برخوردار بوده باشند که بر میزان شادمانی دانش‌آموزان تأثیر گذاشته است. افزون بر این، تفاوت در سبک‌های مدیریت مدرسه، انتظارات اجتماعی و فرصت‌های مشارکت، می‌تواند تجربهٔ شادمانی دانش‌آموزان را برحسب جنسیّت متفاوت سازد؛ البته بررسی دقیق این تبیین‌ها به اطلاعات مستقیمی دربارهٔ ویژگی‌های جوّ سازمانی مدارس نیاز دارد.

همچنین، در مقایسهٔ تأثیر امکانات آموزشگاهی بر شادمانی دانش‌آموزان، نتایج نشان داد که تأثیر این عامل بر شادمانی دانش‌آموزان پسر بیشتر است. واترز (۲۰۱۱) نیز تأکید می‌کند که وجود فضاهای یادگیری متنوع و مجهز، از عوامل تقویت احساس رضایت، نشاط و شادی دانش‌آموزان در مدرسه است(۲۸). نتایج پژوهش زولینگ و همکاران (۲۰۱۱) نیز مؤید آن است که کیفیت محیط فیزیکی مدرسه بر رضایت تحصیلی و احساس شادی دانش‌آموزان تأثیر گذاشت(۲۹). در تبیین این تفاوت می‌توان احتمال داد که مدارس پسرانه در پژوهش حاضر، از نظر دسترسی به تجهیزات ورزشی، امکانات آموزشی و محیط‌های تفریحی وضعیت مناسب‌تری داشته‌اند یا دانش‌آموزان پسر فرصت بیشتری برای بهره‌گیری از این امکانات برخوردار بوده‌اند؛ همچنین شیوهٔ استفاده از امکانات مدرسه و میزان مشارکت در فعالیّت‌های مرتبط با آن‌ها می‌تواند در تجربهٔ شادمانی دختران و پسران تفاوت ایجاد کند؛ اما تأیید این احتمالات مستلزم بررسی مستقیم کیفیت امکانات و میزان دسترسی و استفادهٔ دانش‌آموزان از آن‌ها است.

نتایج پژوهش حاضر در زمینهٔ مقایسهٔ بهزیستی ذهنی دانش‌آموزان دختر و پسر دورهٔ دوم متوسطه نشان داد که در ابعاد اهداف آموزشی و کارآمدی تحصیلی، تفاوت معناداری بین دو گروه وجود نداشت؛ اما در بُعد ارتباط با مدرسه، دانش‌آموزان پسر از سطح بهزیستی بالاتری برخوردار بودند. در پژوهش نادری و همکاران مشخص شد که پسران در برخی ابعاد، ادراک مثبت‌تری از محیط مدرسه دارند و این امر در ارتقای بهزیستی ذهنی آنان نقش دارد(۲۲). نتایج پژوهش حاضر با این مطالعه همسو است. یافته‌های پژوهش رنشاو و همکاران در حیطهٔ روان‌شناسی مثبت‌نگر در مدارس نشان داد که ارتباط روانی – هیجانی با مدرسه می‌تواند به ارتقای احساس معنا، انگیزش درونی و شادمانی در نوجوانان منجر شود؛ همچنین نتایج بررسی آنان نشان داد که تفاوت معناداری بین دختران و پسران در این زمینه وجود ندارد(۳۰). از این دیدگاه، نتایج پژوهش حاضر با تحقیق یادشده، همسو نیست. این اختلاف می‌تواند ناشی از تفاوت‌های فرهنگی، ساختار مدارس و شیوه‌های تعامل میان معلمان و دانش‌آموزان در جوامع مختلف باشد. در تبیین این یافته می‌توان گفت که تفاوت‌های فرهنگی، تربیتی و ساختاری میان مدارس دخترانه و پسرانه ممکن است بر چگونگی تجربهٔ ارتباط با مدرسه تأثیرگذار باشد؛ همچنین ممکن است پسران در محیط مدرسه احساس آزادی عمل بیشتری داشته یا مشارکت فعّال‌تری را تجربه کنند که این امر به تقویت احساس تعلق آنان منجر شود.

نتایج پژوهش حاضر در خصوص مقایسهٔ بهزیستی ذهنی در بُعد لذّت از یادگیری نشان داد که پسران در این بُعد نمرهٔ بالاتری نسبت به دختران کسب کردند. مطالعهٔ نادری و همکاران نشان داد که تجربهٔ لذّت از یادگیری در دانش‌آموزان تحت تأثیر متغیّرهای محیطی، جنسیّتی و شخصیتی قرار دارد و پسران در زمینهٔ لذّت از یادگیری و تعاملات درون‌کلاسی نمرات بالاتری به‌دست آوردند(۲۲)؛ بنابراین نتایج پژوهش حاضر با این تحقیق همسو است. در تبیین این یافته می‌توان احتمال داد که تفاوت در میزان مشارکت، علایق تحصیلی و شیوهٔ تجربهٔ فرایند یادگیری در دو گروه، بر احساس لذّت از یادگیری تأثیر گذاشته باشد؛ همچنین تفاوت در خودتنظیمی تحصیلی و نوع محرک‌های مؤثر بر انگیزش یادگیری ممکن است در این زمینه نقش داشته باشد؛ اما برای نتیجه‌گیری قطعی دربارهٔ این عوامل، بررسی مستقیم آن‌ها ضروری است.

در مقایسهٔ بهزیستی ذهنی کلی دانش‌آموزان دختر و پسر نیز نتایج پژوهش نشان داد که پسران از سطح بهزیستی ذهنی بالاتری برخوردار بودند؛ همچنین با توجه به اندازهٔ اثر به‌دست‌آمده در تحلیل آماری، شدّت تفاوت بهزیستی ذهنی بین دانش‌آموزان دختر و پسر در حد متوسط بود؛ بنابراین جنسیّت با تفاوتی در حد متوسط در نمرات بهزیستی ذهنی همراه بود. نتایج پژوهش حاضر با یافته‌های بررسی نادری و همکاران همخوانی دارد. آنان گزارش کردند که پسران در برخی زمینه‌های بهزیستی تحصیلی به‌ویژه در شاخص‌هایی مانند کارآمدی و روابط اجتماعی، نمرات بالاتری کسب کردند(۲۲). در مقابل، نتایج پژوهش رنشاو و همکاران نشان داد که تفاوت معناداری میان بهزیستی ذهنی کلی دختران و پسران وجود ندارد و هر دو گروه از ظرفیت‌های مشابهی برای تجربهٔ شادی، رضایت از مدرسه، احساس تعلق و کارآمدی برخوردار هستند(۳۰). از این نظر، نتایج پژوهش حاضر با مطالعات ذکرشده همسو نیست. این ناهمخوانی می‌تواند ناشی از تفاوت در شرایط محیطی، منابع حمایتی، سبک تدریس معلمان و جوّ روانی مدارس در بافت‌های مختلف باشد.

نتایج نشان داد که در جامعهٔ آماری مورد مطالعه، پسران نمرات بالاتری در بهزیستی ذهنی کلی کسب کرده‌اند؛ اما نمی‌توان بدون بررسی جداگانهٔ مؤلفه‌ها نتیجه گرفت که آنان باید سطح بالاتری از همهٔ ابعاد رضایت، معناجویی، خودکارآمدی، هیجان‌های مثبت و ارتباطات مؤثر را تجربه کرده‌اند. در مجموع، یافته‌ها بیانگر آن است که در جامعهٔ آماری پژوهش حاضر، بهزیستی ذهنی کلی دانش‌آموزان پسر بالاتر بوده است؛ موضوعی که ضرورت توجه به وضعیت روانی و تحصیلی دختران را برجسته می‌کند. به نظر می‌رسد طراحی مداخلات آموزشی، روان‌شناختی و محیطی متناسب با نیازهای هیجانی و اجتماعی دختران بتواند در کاهش این تفاوت و ارتقای سطح بهزیستی ذهنی آنان نقش مؤثری داشته باشد.

محدودیّت‌های مطالعه

در پژوهش حاضر، دانش‌آموزان دورهٔ دوم متوسطه بررسی شدند؛ بنابراین تعمیم نتایج به سایر مقاطع تحصیلی باید با احتیاط صورت گیرد. استفاده از ابزارهای خودگزارشی نیز از دیگر محدودیّت‌های مطالعه بود؛ زیرا ارزیابی صحت پاسخ‌های گزارش‌شده از سوی آزمودنی‌ها دشوار بود و این مسأله می‌تواند بر نتایج تأثیر بگذارد؛ همچنین جلب همکاری مسئولان دبیرستان‌ها به‌دلیل حساسیت پژوهش دربارهٔ دانش‌آموزان، با دشواری همراه بود. برای رفع این مشکل، تلاش شد با ارائه توضیحات کافی دربارهٔ اهداف پژوهش و تأثیر احتمالی نتایج آن بر برنامه‌ریزی‌های آموزش‌وپرورش، همکاری مسئولان جلب شود.

نتیجه‌گیری

در پژوهش حاضر، تأثیر برخی عوامل مؤثر بر شادمانی از جمله محتوای درسی، جوّ سازمانی مدرسه و امکانات آموزشگاهی، بر دانش‌آموزان پسر بیشتر بود؛ همچنین دانش‌آموزان پسر از سطح بهزیستی ذهنی بالاتری برخوردار بودند. این یافته‌ها بر ضرورت شناخت نقش جنسیّت و بازنگری در طراحی محتوای درسی با توجه بیشتر به علایق، نیازها و سبک‌های یادگیری متنوع دانش‌آموزان تأکید می‌کند؛ آن‌گونه‌که توجه به جوّ سازمانی و امکانات مدارس می‌تواند در ارتقای شادمانی تحصیلی دانش‌آموزان مؤثر باشد. نتایج به‌دست‌آمده دربارهٔ بهزیستی ذهنی نیز ضرورت توجه ویژه به وضعیت روانی و تحصیلی دختران را برجسته می‌سازد. به نظر می‌رسد طراحی مداخلات آموزشی، روان‌شناختی و محیطی متناسب با نیازهای هیجانی و اجتماعی دختران، به‌ویژه از سوی مسئولان مدارس، بتواند در کاهش این تفاوت و ارتقای سطح بهزیستی ذهنی آنان نقش مؤثری داشته باشد.

ملاحظات اخلاقی

پژوهش حاضر با مجوز کمیتهٔ اخلاق در پژوهش دانشگاه علوم پزشکی اهواز و با کد اخلاق IR.AJUMS.REC.1402.554 انجام شد. تمام ملاحظات اخلاقی از جمله دریافت معرفی‌نامه و ارائه آن به محیط پژوهش، توضیح اهداف و روش انجام مطالعه، اخذ رضایت‌نامهٔ آگاهانه از شرکت‌کنندگان، اختیار آنان برای شرکت در مطالعه و رعایت اصول امانت‌داری و صداقت در تمامی مراحل پژوهش، رعایت شد؛ همچنین در هیچ‌یک از مراحل بررسی از هوش مصنوعی استفاده نشد.

تضاد منافع

بین نویسندگان، هیچ‌گونه تعارضی در منافع وجود ندارد.

مشارکت نویسندگان

نویسندهٔ اول مسئول اجرا و انجام پژوهش و نگارش مقاله بود. نویسندهٔ دوم، مسئول مقاله و راهنمای نویسندهٔ اول در فرایند پژوهش و نگارش آن را بر عهده داشت. نویسندگان سوم و چهارم نیز به‌عنوان استادان مشاور، در طراحی و اجرای پژوهش مشارکت کردند.

حمایت مالی

مقالهٔ حاضر، منتج از یک طرح تحقیقاتی به شمارهٔ (U-02374) است که هزینهٔ آن توسط معاونت تحقیقات و فناوری دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز، تأمین شده است.

تشکر و قدردانی

نویسندگان، از اساتید گروه روان‌پرستاری دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز و همچنین از پرسنل و مسئولان آموزش و پرورش شهرستان اهواز، تشکر و قدرانی می‌کنند.

References

1. Shafi'izadeh A, Akbari M. Evaluation of the current status of happiness and joy in primary schools from the perspective of teachers and principals. J Educ Psychol. 2015 Mar;5(4):39–51.
https://sanad.iau.ir/en/Article/953631?FullText=FullText
2. Seyfouri V, Fallahati F. The importance and necessity of happiness and joy from the perspective of the Quran, narrations, and religious teachings. Stud Knowl Islamic Univ. 2011 Jun 22;47(15):84–110.
http://noo.rs/af2eE
3. Liu Y. The role of peer relationships in adolescents' psychological well-being. InSHS Web of Conferences 2023 (Vol. 180, p. 03027). EDP Sciences.
https://doi.org/10.1051/shsconf/202318003027
4. Warnick BR. Dilemmas of autonomy and happiness: Harry Brighouse on subjective wellbeing and education. Theory Res Educ. 2009 Mar;7(1):89–111
https://doi.org/10.1177/1477878508099751
5. Lesinskienė S, Šambaras R, Ridzvanavičiūtė I, Jūraitytė I, Skabeikaitė S, Stanelytė U, Kubilevičiūtė M. Sense of Happiness and Wellness Among Adolescents and Their School Environment. Children (Basel). 2025 Jan 7;12(1):68.
https://doi.org/10.3390/children12010068
6.Cheng H, Furnham A. Personality, self-esteem, and demographic predictions of happiness and depression. Pers Individ Dif. 2003 Apr 1;34(6):921–42.
http://dx.doi.org/10.1016/S0191-8869(02)00078-8
7. Demir M, Özdemir M, Weitekamp LA. Looking to happy tomorrows with friends: Best and close friendships as they predict happiness. J Happiness Stud. 2007 Jun; 8:243–71.
https://doi.org/10.1007/s10902-006-9025-2
8. Okun MA, Levy R, Karoly P, Ruehlman L. Dispositional happiness and college student GPA: Unpacking a null relation. J Res Pers. 2009 Aug 1;43(4):711–5.
DOI:10.1016/j.jrp.2009.03.010
9. Sola-Carmona JJ, Lopez-Liria R, Padilla-Góngora D, Daza MT, Sánchez-Alcoba MA. Anxiety, psychological well-being and self-esteem in Spanish families with blind children. A change in psychological adjustment? Res Dev Disabil. 2013 Jun;34(6):1886–90.
https://doi.org/10.1016/j.ridd.2013.03.002
10. Amal A, El-Abbassy, Salam AH, Berry KI, Elfeshawy R. Positive psychology intervention for promoting mental health, life satisfaction and happiness level among adolescents. Systematic Reviews in Pharmacy. 2020 Oct 1;11(10):996-1008.
https://dx.doi.org/10.31838/srp.2020.10.149
11. Sanjuán P, Ruiz Á, Pérez A. Life satisfaction and positive adjustment as predictors of emotional distress in men with coronary heart disease. J Happiness Stud, 2011 Dec; 12: 1035-47
https://doi.org/10.1007/s10902-010-9243-5
12. Salehi Omran I, Abedini Beltork M. The relationship between happiness and academic success of students in educational spaces of Mazandaran province with an emphasis on the role of educational planning. J Educ Plan Stud. 2018 Aug 23;7(13):121–45.
https://doi.org/10.22080/eps.2018.2025
13. Brailovskaia J, Lin M, Scholten S, Zhu M, Fu Y, Shao M, Hu S, Li X, Guo W, Cai D, Lu S. A qualitative cross-cultural comparison of well-being constructs: The meaning of happiness, life satisfaction, and social support for German and Chinese students. Journal of Happiness Studies. 2022 Apr;23(4):1379-402.
https://doi.org/10.1007/s10902-021-00454-6
14. Alavi SH, Ranjbar Shoorabadi R. The Impact of Religiosity on Joyfulness of the Girl Students of the Middle Schools and High Schools of District No. 2 in Kerman. Islam Psychol Stud. 2010;4(7):59–82.
https://islamicpsy.rihu.ac.ir/article_1096.html?lang=en
15. Malik S, Saida J. Gender differences in self-esteem and happiness among university students. Int J Dev Sustain. 2013;2(1):445–54.
https://isdsnet.com/ijds-v2n1-31.pdf
16. Dashti M, Azarbayjani MA. Factors affecting the vitality and enthusiasm of students from the perspective of high school students in Ilam province. Management and organizational behavior in sports. 2012;1(2):51–60.
https://sanad.iau.ir/Journal/jmobs/Article/1046064
17. Brakus JJ, Chen W, Schmitt B, Zarantonello L. Experiences and happiness: The role of gender. Psychol Mark. 2022;39(8):1646–59.

https://doi.org/10.1002/mar.21677
18. Ghodsi M. A comparison of happiness and joy among students in schools with different levels. 8th National Conference on Educational Psychology and Educational Sciences; 2020.
https://civilica.com/doc/1168992
19. Niazi M., Khorasani M., Sakhaei A., Mayani M. Meta-Analysis of Studies on the Relationship Between Social Capital and Happiness. Two Quarterly Journal of Contemporary Sociological Research. 2023;11(21):259-295.
https://doi.org/10.22084/csr.2023.26424.2118
20. Raghavan R, Alexandrova A. Toward a theory of child well-being. Soc Indic Res. 2015 Apr; 121:887–902.
https://doi.org/10.1007/s11205-014-0665-z
21. Hadian M, Fereidooni-Moghadam M, Maghsoodi J. The effect of teaching positivity skills on life satisfaction of families with patients with mental disorders. J Educ Ethics Nurs 2023;12(3&4):31-39.
https://doi.org/10.22034/ethic.2023.712452
22. Naderi K, Neshatdoost H, Talebi H. The effect of self-regulation strategies training on happiness in students: gender comparison. Positive Psychology Research. 2019;5(1):41–54. doi:10.22108/ppls.2019.113369.1544
23. Jokar B, Rahimi M. The impact of family communication patterns on happiness in a group of high school students in Shiraz. Iranian Journal of Clinical Psychiatry & Psychology. 2008, Winter. 13(4): 376-384.
http://ijpcp.iums.ac.ir/article-1-358-fa.html
24. Omidi-Garghari N, Sepahian F, Azizi-Garmekhani L, Salman H, Hosseinpour S. The relationship between happiness, school satisfaction, and mental health among female students in public schools of Jolfa city. Adv Psychol Educ Sci. 2020 Oct 22;29(3):151–62.
https://www.jonapte.ir/showpaper/3904888
25. Sadat S, Vahedi SH. The Effect of Positive Thinking Skills Training on Students' Subjective Well-being. Journal of Thinking and Children. 2019,10 (1): 111-133.
Doi: 10.30465/FABAK.2019.4929
26. Abbasi N. Factors affecting the vitality of high school students in Isfahan province. [Master's thesis]. Khorasgan Branch, Islamic Azad University; 2004.
27. Akbaribalootbangan A, Najafi M, Babaee J. The Factorial Structure of Subjective Well-Being Questionnaire in Adolescent of Qom City. J Sch Public Health Inst Public Health Res. 2016; 14 (1) :45-58
URL: http://sjsph.tums.ac.ir/article-1-5356-en.html
28. Waters L. A review of school-based positive psychology interventions. Educational and Developmental Psychologist. 2020;28(2):75–90.
https://doi.org/10.1375/aedp.28.2.75
29. Zullig, K. J., Huebner, E. S., & Patton, J. M. Relationships among school climate domains and school satisfaction. Psychology in the Schools. 2011, 48(2): 133–145.
https://doi.org/10.1002/pits.20532
30. Renshaw TL, Long AC, Cook CR. Assessing adolescents' positive psychological functioning at school: Development and validation of the Student Subjective Wellbeing Questionnaire. School Psychology Quarterly. 2015;30(4):534-552.
https://doi.org/10.1037/spq0000088